

İLKÖĞRETİM 6. VE 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BİLGİLER DERSİ PROJE VE PERFORMANS GÖREVLERİNİ HAZIRLARKEN YARARLANDIKLARI KAYNAKLAR, İNTERNET'İN YERİ VE KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLER

Hakan AKDAĞ*
Ahmet Naci ÇOKLAR**

Özet

Bu araştırma, 2005'te uygulanmaya başlanan sosyal bilgiler programının ders içi etkinlikler adı altında öngördüğü proje ve performans görevlerini hazırlarken yararlandıkları kaynaklar ve karşılaştıkları güçlükleri belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı Konya ilindeki ilköğretim okullarında sosyal bilgiler dersini alan 6. ve 7. sınıf öğrencileri içerisinde 120 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinde kullanılan kolay ulaşılabilirlik (convenient sampling) örnekleme yöntemi ile açık uçlu – soru formu uygulaması yapılmıştır. Nitel verilerin analizinde ise kuramsal anlamda belirgin olmayan temalar ve eğer varsa alt temaların oluşturulması ile yapılan içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, 6. sınıf öğrencilerinin sırası ile internet, kütüphane, kaynak kitap ve diğer kaynaklardan, 7. sınıf öğrencilerinin ise internet, kaynak kitap, kütüphane ve diğer kaynaklar şeklinde görüş bildirdikleri saptanmıştır. Karşılaştıkları güçlükler açısından gerek 6. gerekse 7. sınıf öğrencileri zaman sorunu, konu zorluğu ve anlamama, kaynak bulamama, planlama, internet'in yapısal özelliği ve şekil sorunu yaşadıklarını belirtmişlerdir. Ancak 6. ve 7. sınıf öğrencilerinde bu güçlüklerin dereceleri değişmektedir. Elde edilen bulgular doğrultusunda öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, ilköğretim, proje ve performans görevleri, karşılaşılan güçlükler.

THE RESOURCES 6th And 7th GRADE STUDENTS USE WHILE PREPARING PROJECTS AND PERFORMANCE TASKS FOR SOCIAL STUDIES COURSE, USE OF THE INTERNET AS A RESOURCE, AND THE DIFFICULTIES THAT THEY EXPERIENCE.

Abstract

This study aims to determine the resources benefited by the pupils and the difficulties that they face while preparing performance and project tasks related to the classroom activities in social sciences program initiated in 2005. The universe of the study is all the sixth and seventh grade students of primary schools in Konya city. In the study, open-ended question with the convenient sampling method, which is used in qualitative research methods, is used, and for analyzing the qualitative data, contents analysis method, which is formed with recessive theme in theoretical sense and sub themes, is applied. The study demonstrated that the sixth grade students use internet, libraries, reference books and the others respectively, and the seventh grade students use internet, reference books, libraries and the others respectively. However, both sixth and seventh grade experience such problems as time limitation, difficulty of assignment and inability to understand, failing to find proper resources, structural characteristics of internet and layout of the assignment. Sixth and seventh grade students experience these problems at different levels. In the light of findings some suggestions are made.

Keywords: Social Sciences, primary education, performance and project tasks.

GİRİŞ

Günümüzde eğitim sistemleri zamanın şartlarına göre yeniden düzenlenmekte ve güncellenmektedir. Artık önemli olan bilgiyi doğrudan alma değil, bilgiye doğru yoldan, etkili bir şekilde ulaşma ve aktarımdır. Türkiye'de de son yıllarda eğitim programlarında buna yönelik çalışmalar yapılmış ve uygulamaya geçilmiştir.

* Dr., Selçuk Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fak., İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ABD., KONYA, hakan7981@selcuk.edu.tr.

** Dr., Selçuk Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fak., Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği ABD., KONYA, ahmetcoklar@selcuk.edu.tr.

Güncellenen ve farklı bir yaklaşımla ele alınan eğitim programları, daha çok bilgi ve öğrenmeye dayalı olup, öğrenenin bilgiyi yapılandırması ve uygulamaya koyması olarak tanımlanmıştır. Temelde yapılandırmacı yaklaşım (constructivism) esasına dayalı olarak hazırlanan programlarda, eğitim bilimleri içerisinde yer alan birçok yaklaşıma ait izlerde görmek mümkündür.

Sosyal bilgiler dersi açısından değerlendirildiğinde program öğrenciyi araştırmaya, düşünmeye, analiz edip değerlendirme yapmaya teşvik etmesi bakımından faydalıdır. Araştırma açısından da düşünüldüğünde öğrencilerin proje ve performans görevlerini hazırlarken neyi, nerede, nasıl bulacağı soruları önem kazanmaktadır. Öğrencilerin bu konuda yeterli derecede hazırbulunuşluk (ön öğrenme) düzeyine sahip olmamaları da ayrı bir sorun olarak düşünülebilir.

Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 19.12.2006 tarihinde yayınladığı genelge ile hazırlanan programlarda geleneksel ölçme araçlarının (yazılı sınav, çoktan seçmeli, eşleştirmeli, kısa cevaplı testler vb.) yanında proje, öğrenci ürün dosyası, performans ödevi, akran/öz değerlendirme vb. alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının da kullanılması yönünde bir planlama yapılmıştır. Bu genelgeye göre ölçme araç ve yöntemlerinden proje ve performans görevlerinde projelerin branş ya da sınıf öğretmenlerinin gözetiminde gerçekleştirileceği, konuların zümre öğretmenleri tarafından belirlenebileceği gibi öğrenciler de kendi ilgi duydukları alanlara göre bireysel ya da grup olarak proje konusu belirleyebilecekleri, konuların öğrencilerin düzeyine uygun ve yerel imkânlarla göre yapılabilecek nitelikte olması ve öğrenci özelliklerinin göz önünde bulundurulması gerektiği belirtilmiştir.

Performans görevlerinin de kısa sürelerde yapılabilecek çalışmalar olduğu, öğrencilerin derslerde kazandırılması hedeflenen üst düzey becerilerdeki gelişimlerini günlük yaşamla ilişkilendirebilmeleri, öğrencilerin seviyesine uygun ve öğrenciler tarafından yapılabilecek nitelikte olması gerektiği, öğrencinin ödevi yaparken konuya ilişkin kazanımları gözlemleyebilmek için ödevin belirli aşamalarının sınıf ortamında öğretmeniyle ve arkadaşlarıyla paylaşmasının gerektiği de belirtilmiştir.¹

1.1. Problem

Eğitimin başlıca hedefi, bireyin toplum için de sosyalleşmesini sağlamak ve nitelikli vatandaş yetiştirmektir. Bu sebeple eğitim, başta bu amacı gerçekleştirmek için hazırlanan programlarla ve bu programlara göre belirlenen içerik, öğretim durumları, kaynaklar, değerlendirme vb. ile hedeflere ulaşmayı planlar. Türkiye’de de eğitim yapılanmasının başlangıcından itibaren belli zamanlarda hazırlanan ve güncellenen programlar da bu amaca yönelik olarak düzenlenmiştir.

Sosyal bilgiler dersinin çabası, demokratik ve iyi vatandaş yetiştirmenin yanı sıra vatandaşlarda olması gereken temel değerleri ve becerileri kazandırmaktır. Belirlenen değerler, beceriler ve kazanımlar içerik ve eğitim durumu açısından olduğu kadar hedef kitle açısından da göz önünde bulundurulmalıdır. Söz konusu görevlerin hazırlanmasında, görevin verilme zamanı, öğrencinin durumu, okulun fiziki şartları ve bulunduğu yer, velinin ilgisi vb. birçok faktör etkili olabilmektedir. Bu yüzden özellikle içinde yaşanılan toplumun sosyal değerlerinin benimsenip uygulanması nedeniyle ayrı bir önemi bulunan sosyal bilgiler dersinde, öğretmenlerin öğrencilere proje ve performans görevleri verirken konu, zaman ve düzenleme bakımından esnek olmaları ve

¹ MEB, İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, **Proje ve Performans Görevleri Genelgesi**, Ankara 2006.

öğrencileri değerlendirirken etkili olan/olabilecek faktörleri de göz önünde bulundurmalarının gerektiği söylenebilir.

1. 2. Araştırmanın Amacı

“İlköğretim 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi proje ve performans görevlerini hazırlarken yararlandıkları kaynaklar ve karşılaştıkları sorunlar nelerdir?” araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Bu amaca bağlı olarak aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır.

1) 6. ve 7. sınıf öğrencileri Sosyal Bilgiler dersi proje ve performans görevi hazırlarken hangi kaynaklardan yararlanmaktadırlar?

2) 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersi proje ve performans görevini hazırlarken karşılaştıkları güçlükler nelerdir?

1. 3. Araştırmanın Önemi

2005 yılından itibaren Türkiye’de eğitim programlarında değişiklik/güncelleme yapılmıştır. Programların felsefesi açısından olduğu kadar içeriğinde ve ölçme değerlendirme açısından da değişiklikler olmuştur. Bunlardan biri de proje ve performans görevlerinin ölçme ve değerlendirme boyutunda ele alınmasıdır. Sosyal bilgiler programı açısından da öğrencilerin hazırlaması gereken proje ve performans görevleri öğrencilerin araştırma, sorgulama ve değerlendirme yapabilmeleri açısından önemli olduğu kadar öğrencilerin grup çalışmalarını (işbirlikli öğrenme) öğrenmeleri açısından da önemlidir. Çalışmada öğrencilerin öncelikli olarak faydalandıkları kaynakların belirlenmesi ve proje ve performans görevlerini hazırlarken karşılaştıkları güçlüklerin tespit edilmesi açısından bu araştırma önemlidir.

1. 4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Konya ili merkez ve ilçeleri ilköğretim okullarında öğrenim gören 6. ve 7. sınıf öğrencileri, 2008 – 2009 eğitim öğretim yılı, çalışma grubunda yer alan öğrencilere uygulanan açık-uçlu soru formuna verdiği görüşler ile sınırlıdır.

2. YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın yöntemine ilişkin araştırma modeli, araştırmanın uygulama aşamaları, çalışma grubu, veri toplama tekniği, verilerin analizine yönelik bilgilere yer verilmiştir.

2. 1. Araştırma Modeli

Çalışma 2004’te taslak ve 2005’te de kademeli olarak yapılandırıcı yaklaşıma göre uygulamaya konan sosyal bilgiler programının bir getirisi olan proje ve performans görevlerinin hazırlaması konusunda farklı değişkenlerin (yararlanılan kaynaklar ve karşılaşılan güçlükler) öğrenci görüşleri doğrultusunda ortaya konması amacıyla yapılan nitel bir çalışma olup, durum çalışması deseni şeklindedir. Durum çalışması, araştırılan olguyu kendi yaşam çerçevesi içinde inceleyen, olgu ve içinde bulunduğu ortam arasındaki sınırların kesin hatlarla belirgin olmadığı ve birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan bir araştırma desendir² (Yin, 1984; Yıldırım ve Şimşek, 2006).

² R. K. YIN, *Case Study Research: Design and Methods*. CA.Sage. Newbury Park 1984 ; A. YILDIRIM ve H. ŞİMŞEK, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayınevi, Ankara 2006.

2. 2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2008 – 2009 eğitim-öğretim yılı I. kanaat döneminde Konya ili merkezinde ve ilçelerinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim okullarında öğrenim gören 6. ve 7. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırma için örneklem alınmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinde kullanılmakta olan örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabirlik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kolay ulaşılabir (convenient sampling) örnekleme yöntemi araştırmacıya hız ve pratiklik kazandırır. Çünkü bu yöntemde araştırmacı, yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer.³ Örnekleme sonucunda belirlenen çalışma grubu dâhilinde 6. ve 7. sınıfta öğrenim gören toplam 120 öğrenciye ulaşılmıştır. Bu öğrencilere araştırma kapsamında hazırlanan “Sosyal Bilgiler Dersi Proje ve Performans Görevlerinin Hazırlığında Yararlanılan Kaynaklar ve Karşılaşılan Güçlükleri Belirleme Açık-Uçlu Soru Formu” uygulanmıştır. Elde edilen veriler uygun yöntemlerle analiz edilmiştir.

Tablo 1: Katılımcılara Ait Demografik Veriler

		n	%
Okulun bulunduğu yerleşim yeri	İl merkezi	56	46,7
	İlçe	34	28,3
	Kasaba	30	25,0
	Toplam	120	100
Sınıf	6. sınıf	65	54,2
	7. sınıf	55	45,8
	Toplam	120	100
Yaş	12	54	45,0
	13	34	28,3
	14	32	56,7
	Toplam	120	100
Cinsiyet	Kız	52	43,3
	Erkek	68	56,4
	Toplam	120	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin İl, ilçe ve kasabadaki bir okulda öğrenim görmelerine karşın il merkezinden katılanların daha fazla olduğu, 6. ve 7. sınıf öğrencilerin birbirine yakın orana (%54,2 – 6. sınıf ve %45,8 – 7.sınıf) sahip oldukları, yaş grubu olarak 14 yaşındaki öğrencilerin nispeten daha fazla olduğu (%56,7) ve cinsiyet açısından da erkek öğrenciler ile kız öğrencilerin (%56,4 erkek ve %43,3) yine birbirine yakın orana sahip oldukları söylenebilir.

³ A. YILDIRIM ve H. ŞİMŞEK, a. g. e., Seçkin Yayınevi, Ankara 2006

2. 3. Ölçme Aracının (Açık-Uçlu Soru Formunun) Hazırlanması ve Uygulanması

İlköğretim 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler programı içerisinde yer alan proje ve performans görevleri konusunda öğrencilerden görüş alabilmek amacıyla açık-uçlu soru formundan (Sosyal Bilgiler Dersi Proje ve Performans Görevlerinin Hazırlığında Yararlanılan Kaynaklar ve Karşılaşılan Güçlükleri Belirleme Açık-Uçlu Soru Formu) yararlanılmıştır. Açık-Uçlu Soru Formu literatürde "open-ended questions" ya da "open-ended survey" şeklinde geçen ve nitel alanda veri toplama amacıyla kullanılan tekniklerden birisidir. Bu yöntemde görüşmede olduğu gibi katılımcıların sorulara yanıtlar vermesi istenmektedir. Ancak bu yanıtlar sesli olarak değil, yazılı olarak verilmektedir.⁴

Bu araştırmadaki öğrencilerin yaşları göz önünde bulundurularak ölçme aracı olarak açık-uçlu soru formu seçilmiş ve araştırma sorularına görüşmede olduğu gibi sözel yanıtlar yerine açık-uçlu soru formu ile yazılı yanıtlar vermeleri sağlanmıştır. Hazırlanan açık-uçlu soru formu ilköğretim bölümünde görev yapan alan uzmanları tarafından da değerlendirilerek, öğrencilerin yaş düzeylerine uygunluğu açısından kontrol edilmiş ve öneriler doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir. Beş öğrenci üzerinde ön-deneme çalışması yapılarak formun anlaşılabilirliği kontrol edilmiştir. Gerekli sayıda çoğaltılan ölçme aracı katılımcılara uygulanmıştır. Yaş grubunun özellikleri dikkate alınarak araştırmacılar tarafından öğrencilere yapılan araştırma hakkında bilgi verilmiş, anlamadıkları sorular hakkında, yönlendirme yapmadan gerekli açıklamalar (sonda) yapılmıştır. Öğrenciler formu sadece araştırmacının bulunduğu bir sınıfta cevaplamışlardır.

2. 4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Nitel araştırmalarda verilerin analizinde iki farklı yöntem bulunmaktadır. Bunlar içerik analizi ve betimsel analiz olarak ifade edilmektedir. Betimsel analiz, daha çok kuramsal anlamda çok açık bir kuramsal temele sahip olunan araştırmalarda kullanılırken, içerik analizi kuramsal anlamda belirgin olmayan temalar ve eğer varsa alt temaların oluşturularak analiz edilmesinde kullanılmaktadır.⁵ Kuramsal anlamda bir çerçevenin bulunmaması nedeniyle önce temaların oluşturulduğu bu çalışmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi için öğrencilerden alınan verilerin indekslere işlenmesi, indekslerden kodların oluşturulması, kodlardan temaların çıkarılması, temaların düzenlenerek tanımlanması ve bu temalar doğrultusunda bulguların ortaya konarak yorumlanması şeklinde içerik analizi için gerekli olan işlemler sırası ile takip edilmiştir.⁶ Nitel verilerin analizinde önemli olan bir konu ise verilerin güvenilirliğidir. Verilen kodlanması, kodlardan temaların oluşturulması ve temaların tanımlanmasında verilerin güvenilirliği için gerekli uzmanlığa sahip iki uzmanın görüşü alınmıştır. Araştırmacıların ve uzmanların yanıtları karşılaştırılarak Miles ve Huberman (1994) tarafından ortaya konan Görüş Birliği / (Görüş Ayrılığı+Görüş Birliği)*100 formülü ile araştırmanın güvenilirliği %86 olarak hesaplanmıştır.⁷ Güvenilir ve analize uygun olduğu ortaya konulan veriler kodlara ve bu kodlardan temalara dönüştürülerek, başlıklar halinde bulgular yorumlanmıştır.

Araştırmanın alt probleminde belirtilen ve çalışma grubu dâhilindeki öğrencilerin açık uçlu soru formuna vermiş oldukları cevaplara yönelik belirlenen temalar 6. ve 7. sınıflar için ayrı ayrı incelenmiş ve

⁴ J. W. CRESWELL, **Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research** (2nd ed.). N.J.: Pearson Merrill Prentice Hall, 2005.

L. R. GAY & G. E. MILLS & P. AIRASIAN, **Educational Research: Competencies for Analysis and Applications** (Eighth Edition). New Jersey: Pearson 2006.

⁵ A. YILDIRIM ve H. ŞİMŞEK, **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Seçkin Yayınevi, Ankara 2006

⁶ A. YILDIRIM ve H. ŞİMŞEK, **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Seçkin Yayınevi, Ankara 2006

⁷ M. B. MILES ve A. M. HUBERMAN, **Qualitative data analysis (2nd ed.)**. CA: SAGE Thousand Oaks 1994.

yorumlanmıştır. Temalar oluşturulurken verilen yanıtların analize uygunluğu, tema içerip içermemesi, birden fazla tema bildirmesi gibi durumlar incelenerek, analizler gerçekleştirilmiştir.

3. BULGULAR VE YORUM

Bu kısımda, Sosyal Bilgiler Dersi Proje ve Performans Görevlerini Değerlendirme Açık-Uçlu Soru Formu'na 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgular yer almaktadır. Bulgular ile öğrencilerin gözüyle sosyal bilgiler dersi proje ve performans görevlerinde karşılaşılan güçlükler ve hangi kaynakların daha çok tercih edildiği ortaya konmuştur.

3. 1. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi Proje ve Performans Görevi Hazırlarken Yararlandıkları Kaynaklar

Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi proje ve performans görevleri hazırlarken yararlandıkları kaynaklara yönelik bulgular öğrenim gördükleri sınıflara göre (6. ve 7. sınıf) ayrı başlıklar verilmiştir.

3. 1. 1. 6. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Proje ve Performans Görevi Hazırlarken Yararlandıkları Kaynaklar

Araştırma kapsamında ilk olarak açık-uçlu soru formunun ilk maddesi olan proje ve performans görevlerini hazırlamada başvuru kaynakları konusunda 6. sınıf öğrencilerinden elde edilen veriler başlıklar altında analiz edilerek yorumlanmıştır. 6. sınıf öğrencilerinin ilgili soruya verdikleri yanıtlar Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: 6. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Proje ve Performans Görevi Hazırlarken Yararlandıkları Kaynaklar

Kaynaklar	n	%
İnternet	14	36,8
Kütüphane	11	28,9
Kaynak Kitap*	9	23,7
Diğer	4	10,6
Toplam	38	100

(*) Ders kitabı, çalışma kitabı.

Tablo 2'de 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi proje ve performans görevleri hazırlamada yararlandıkları kaynaklar yer almaktadır. Bu soruya geçerli yanıt veren 38 altıncı sınıf öğrencisinden 14'ü (% 36,8) proje ve performans görevleri hazırlama da internetten yararlandığını bildirirken en fazla yararlanılan kaynağın internet olduğu dikkati çekmektedir. Diğer bir yararlanılan kaynak olarak öğrenciler kütüphaneleri işaret etmişlerdir (11 öğrenci -%28,9). Bu oranı 9 öğrencinin (%23,7) belirttiği kaynak kitap takip etmiştir.

Bunların dışında belirtilen ve diğer (ansiklopedi, aile vb.) başlığı altında temalandırılan öğrenci sayısı ise 4 olup, oranı ise %10,6'dır.

Proje ve performans görevleri hazırlarken yararlanılan kaynak konusunda İnternet'i belirten 6. sınıf öğrencilere ait örnek görüşler aşağıdaki gibidir;

“Daha çok internetten araştırma yapıyorum. Yani güzel bir şey...”

“Sosyal bilgiler proje ve performansı internetten araştırmak gerekir. Çünkü konuları eski zamanlarda yaşayan insanlara ve vatandaşlık haklarımıza inceleriz.”

Proje ve performans görevleri hazırlamada kütüphaneden yararlandığını belirten 6. sınıf öğrencilere ait ifadeler ise aşağıdaki şekilde örneklendirilebilir;

“Genelde performans ve projeleri kütüphaneden araştırarak hazırlıyoruz...”

“Performans görevlerini hazırlarken arkadaşlarımla beraber kütüphaneye gittik. Orada ödevimizle ilgili araştırmaları toparlayarak bir yazı haline getirdik”

Kaynak kitabı ana kaynak olarak gösteren 6. sınıf öğrencilere ait örnek ifadeler ise aşağıdaki gibidir;

“Proje ve performans ödevlerimizi hazırlarken yardımcı kitap, dergi gibi şeylerden yararlanarak yapıyoruz.”

“Performans veya projeyi hazırlarken sosyal kitabından yardım alıyorum, hazırlarken zorluk çekmiyorum...”

Altıncı sınıf öğrencilerinden bir kısmı ise proje ve performans görevleri hazırlamada diğer kaynaklardan yararlandıklarını belirtmişlerdir. Bu temalara ise aşağıdaki örnekler verilebilir;

“Proje ve performans ödevlerine ansiklopedilerden bulduklarımızı yazıyoruz.”

“Öğretmenimin verdiği performans veya projeyi iki günde tamamlıyorum. Babam araştırıyor bende ikinci gün yazıyorum ve bitiyor.”

Çok sayıda bilgiyi bünyesinde barındıran, bilgiye kolay erişim fırsatı sunan ve bu nedenle de önemli bir bilgi başvuru kaynağı olan internet'in en çok yararlanılan kaynak olarak gösterilmesi manidardır. Ancak farklı yerleşim birimlerinde öğrenim gören öğrencilerle gerçekleştirilen bu araştırmada, bazı öğrencilerin internet'i belirtmedikleri de görülmüştür. Bunun en önemli nedeni olarak internet kullanım oranının kırsal ve kentsel olarak farklılaşması gösterilebilir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2008 yılında yayınladığı hane halkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması raporunda kent merkezinde internet kullanım oranını %44,6, kırsal kesimlerde ise %19,7 olarak açıklamıştır.⁸ İnternet'in henüz kırsal kesimde yaygınlaşmadığı ve araştırmanın farklı yerleşim yerlerinde yapıldığı düşünülürse internet'in tüm öğrenciler tarafından kullanılmadığı da söylenilebilir. Bir diğer neden olarak yaşları gereği bu öğrencilerin veya ebeveynlerinin bilgisayar kullanım becerileri ile internet arama stratejileri bilme düzeylerinin bu sonucu etkilediği de söylenebilir. Kaynak kitabın kütüphaneden daha sonra başvuru bir kaynak olması ise kaynak kitapların içerdiği bilgi düzeyleri ve/veya tasarımlarından kaynaklanmış olabilir. Öğrenciler kaynak kitaplardan önce kütüphaneyi kullanmaktadırlar.

⁸ TÜİK, 2008 Yılı Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması Sonuçları. ANKARA 2008. Erişim Tarihi: 04.03.2009, Erişim Adresi : <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=2055>

Altıncı sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi proje ve performans görevi hazırlamada yararlandıkları kaynaklar konusunda internet, kaynak kitap ve kütüphaneyi çoğunlukla kullandıkları bulgusu ortaya konabilir. Bu kaynakları öncelikli olarak internet, kütüphane ve kaynak kitap takip etmiştir. Kütüphanedeki kitaplar, kaynak kitaplardan daha çok tercih edilmektedir. Bu ise kaynak kitapların tasarımının öğrenci yaş özelliklerine göre düzenlenmesi gerektiği şeklinde yorumlanabilir.

3. 1. 2. 7. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Proje ve Performans Görevi Hazırlarken Yararlandıkları Kaynaklar

Gerek ders kitabının farklılaşması, gerek internet kullanım becerilerinin biraz daha ilerleyebileceği düşüncesiyle 7. sınıf sosyal bilgiler öğrencilerinin proje ve performans hazırlamada yararlandıkları kaynaklar farklı olarak analiz edilmiş ve öğrencilerin yanıtları başlıklar halinde analiz edilerek yorumlanmıştır. 7. sınıf öğrencilerinden elde edilen bulgular Tablo 3'te görülmektedir.

Tablo 3: 7. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Proje ve Performans Görevi Hazırlarken Yararlandıkları Kaynaklar

Kaynaklar	n	%
İnternet	16	53,4
Kaynak Kitap*	8	26,6
Kütüphane	3	10,0
Diğer	3	10,0
Toplam	30	100

(*) Ders kitabı, çalışma kitabı vb.

Yedinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi proje ve performans görevleri hazırlamada en fazla oranda yararlandıkları kaynağın internet olduğu görülmektedir (Tablo 3). Bu soruya geçerli yanıt veren 7. sınıf öğrencisinden 16'sı (% 53,4) proje ve performans görevleri hazırlama da internetten yararlandığını bildirmiştir. Bu öğrencilerin yarısından fazlası olduğu şekilde de ifade edilebilir. Diğer önemli bir kaynak olarak ders kitabı ortaya çıkmaktadır (8 öğrenci - %26,6). Kütüphaneden yararlandığını belirten öğrenci sayısı ve diğer temasını ifade eden öğrenci sayısı 3'er kişi olup oranları ise %10'dur.

Sosyal bilgiler dersi proje ve performans görevleri hazırlamada internet'ten yararlandığını belirten 7. sınıf öğrencilerine ait örnek ifadeler aşağıda verilmiştir;

“Proje ve performans ödevleri zor değil çünkü genelde internetten yararlanıyorum...”

“Ben internetten yararlanıyorum...”

Proje ve performans görevleri hazırlama konusunda kaynak kitaptan yararlandığını ifaden 7. sınıf öğrencilere ait örnek ifadeler ise aşağıdaki gibidir;

“Bana göre performans ve proje ödevlerinin verilmesi çok iyi. Bunları hazırlarken ilk olarak ders kitabından faydalanıyorum...”

“Proje ve performans ödevlerimi genelde ders kitapları ve farklı kaynaklardan yararlanarak hazırlıyorum...”

Bir diğer kaynak olan kütüphaneden yararlandığını belirten 7. sınıf öğrencilerine ait örnek ifadeler ise aşağıdaki gibidir;

“Proje ve performans ödevlerini araştırırken biraz zorlanıyoruz ama kütüphanede istediğimiz kaynakları da bulabiliyoruz...”

“Proje ve performans ödevlerinin konuları kolay. Fazla zorluk çekmiyoruz. Çünkü kütüphanedeki ansiklopediler çok işimize yarıyor...”

Yedinci sınıf öğrencileri de proje ve performans görevleri hazırlamada internet, kaynak kitap ve kütüphane haricinde kaynakları da (gazete, resim vb.) belirtmiş olup, bu yanıtlar diğer başlığı adı altında temalandırılmıştır. Bu temalara ise aşağıdaki örnekler verilebilir;

“Proje ve performans ödevimi hazırlarken dergi, ansiklopedi ve gazeteden buluyorum.”

“...hazırlarken fazla zorluk çekmiyoruz. Çünkü ansiklopediler çok işimize yarıyor...”

7. sınıf öğrencilerinin verdiği yanıtlarda da internet’in sosyal bilgiler dersi proje ve performans ödevi hazırlama konusunda en çok öğrenci tarafından kullanılan kaynak olduğu görülmektedir. Bu oran 6. sınıflarla karşılaştırıldığında 7. sınıflarda daha çok oranda öğrencinin internet’i kullandığı görülmüştür. Bu durum Özsarı (2007) tarafından ortaya konan bulgu ile açıklanabilir. İlköğretim kademesinde öğrenim gören öğrenciler eğitim kademesi ilerledikçe internet kullanımı konusunda daha çok beceri kazanmakta ve bilgi sahibi olmaktadır.⁹ Bu nedenle 7. Sınıf öğrencilerinin internet’ten daha çok yararlandığı söylenebilir.

Diğer bir bulgu olarak, öğrencilerin yararlandığı diğer bir önemli kaynak ise ders kitabı olmuştur. Ancak 6. sınıflar internet’ten sonra en fazla yararlanılan başvuru kaynağı olarak kütüphaneyi gösterirken 7. sınıflar ise kaynak kitapları (çalışma kitabı ve ders kitabı) göstermişlerdir. Bu durumun 7. sınıf kaynak kitaplarının proje ve performans görevi hazırlama konusunda daha işlevsel olmasından, bilgi düzeyi ile kitap tasarımlarının daha iyi yapılmasından kaynaklanmış olabilir.

Kütüphane ve diğer kaynaklar ise 7. sınıf öğrenciler için proje ve performans görevleri hazırlamada daha az yararlanılan kaynaklar olarak gösterilmiştir. İnternet ve kaynak kitaplarının ödevleri hazırlamada yeterli olmalarının ilgili kaynaklardan yararlanma oranını daha aşağılara çektiği ifade edilebilir.

Bu bulgular doğrultusunda, 7. sınıf öğrencilerinin proje ve performans görevi hazırlamada çoğunlukla internet, kaynak kitaplar ile kütüphaneyi kullandıkları söylenebilir. Bu kaynaklar içerisinde internet çok büyük bir orana sahip olup, önemli bir araç olarak dikkati çekmektedir. İnternet’ten sonra en fazla tercih edilen kaynak kitaplardan ise 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının 6. sınıf ders kitaplarına göre daha yoğun bilgi ve/veya düzenli tasarım içerdiği şeklinde de yorumlanabilir.

⁹ S. ÖZSARI, “İlköğretim İkinci Kademedeki Okuyan Öğrencilerin İnternet Kullanımı”. XVI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi, 5-7 Eylül 2007.

3. 2. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi Proje ve Performans Görevi Hazırlarken Karşılaştıkları Güçlükler

Araştırmanın alt amaçları doğrultusunda “Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi proje ve performans görevleri hazırlarken karşılaştıkları güçlükler nelerdir?” sorusuna yanıt aranmış ve bulgular sınıflara göre (6. ve 7. sınıf) farklı başlıklar halinde verilmiştir.

3. 2. 1. 6. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Proje ve Performans Görevi Hazırlarken Karşılaştıkları Güçlükler

Proje ve performans görevlerini hazırlamada 6. sınıf öğrencilerinin yaşamış olduğu güçlükler analiz edilerek temalar şeklinde ifade edilmiştir. Araştırmaya katılan toplam 65 altıncı sınıf öğrencisinden 41 (%63)’i güçlük yaşadığını belirtmiştir. 41 öğrencinin verdiği yanıtlardan elde edilen bulgular Tablo 4’te görülmektedir.

Tablo 4: 6. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Proje ve Performans Görevi Hazırlamada Karşılaştıkları Güçlükler

Güçlükler	n	%
Zaman Sorunu	12	29,2
Konu Zorluğu ve Anlayamama	10	24,3
Kaynak Bulamama	8	19,5
Planlama	5	12,2
İnternetin Yapısal Özelliği	3	7,4
Şekil Sorunu	3	7,4
Toplam	41	100

Tablo 4’te sosyal bilgiler dersi proje ve performans görevleri hazırlamada 6. sınıf öğrencilerinin karşılaştıkları güçlüklerden elde edilen temalar verilmiştir. Güçlük yaşadığını belirten toplam 41 altıncı sınıf öğrencisinden 12’si (% 29,2) proje ve performans görevleri hazırlama da zaman sorunu yaşadığını belirtmiştir. Bir başka ifade ile en çok ifade edilen güçlük zaman kaynaklıdır. Genellikle diğer derslerin proje ve performans görevleri ile çakışması öğrenciler tarafından yaşanan önemli bir güçlük olarak ifade edilmiştir. 10 öğrenci (%24,3) ise konunun zor olmasını ve anlayamadığını gerekçe göstererek proje ve performans görevi hazırlamada güçlük yaşadığını belirtmiştir. Proje ve performans görevi hazırlamada kaynak bulamadığı için güçlük yaşadığını belirten öğrenci sayısı ise 8 (%19,5)’dir. 6. sınıf öğrencilerinin araştırma becerileri konusunda (kütüphane kullanımı, internet kullanımı ve internetteki arama stratejileri) deneyim eksikliğinin bu sonuç üzerinde önemli etkisi olduğu söylenebilir. Bir diğer yaşanan güçlük ise planlama gösterilmiştir (5 öğrenci-%12,2). Bazı öğrenciler grup çalışmalarında sıkıntı yaşadıklarını, bazı öğrenciler ise öğretmenlerinin bir projeye bir ay bir

projeye ise bir hafta verdiklerini belirterek yaşadıkları belirsizliği bir güçlük olarak ifade etmişlerdir. Yaşanan diğer bir sorun ise internetin yapısal özelliği teması 3 öğrenci (%7,4) tarafından işaret edilmiştir. Öğrenci yanıtları incelendiğinde internette yer alan bilginin denetlenememesi ve internette yer alan uygunsuz içerik gibi tecrübelerin birer güçlük olarak ifade edildiği söylenebilir. Son güçlük olarak şekil sorunu 3 öğrenci (%7,4) tarafından ifade edilmiştir. Öğrenciler proje ve performansların el ile yazılmasını bir zorluk olarak göstermişlerdir. Bilgisayar teknolojisinin “kopyala-yapıştır” olarak adlandırılan ve araştırmanın bizzat öğrenci tarafından yapılıp yapılmadığının anlaşılmasını zor kılan kolaylığına karşı önlem alan bazı öğretmenlerin bu uygulamaları, kimi öğrenciler tarafından birer güçlük olarak ifade edilmiştir.

Proje ve performans görevleri hazırlarken yaşadığı güçlük olarak zaman sorununu gösteren 6. sınıf öğrencilerine ait örnek ifadeler aşağıdaki gibidir;

“Sosyal bilgiler dersindeki proje ve performans ödevlerinin zamanı biraz kısıtlı...”

“Proje ve performans ödevinin süresi çok az bu yüzden zorlanıyoruz.”

Proje ve performans görevleri hazırlamada konu zorluğunu ve anlayamamayı güçlük olarak belirten 6. sınıf öğrencilere ait ifadeler ise aşağıdaki şekilde örneklendirilebilir;

“Konular bazen çok zor oluyor , bu da bizim çok çabalayarak yapmamızı gerektiriyor”

“Bence bu tür ödevler gerekli ama çocuğun yapabilmesine göre verilmelidir. Yani çocuk için zor ödevler verilirse ödevler yapılmaz.”

Kaynak bulamamayı güçlük olarak gösteren 6. sınıf öğrencilerine ait örnek ifadeler ise aşağıdaki gibidir;

“Proje ödevlerini gerekli bulmuyorum, yeterli kaynağım olmadığı için zorlanıyorum.”

“Proje ve performanslar kolaydı. Ama kaynak bulmak zor oldu...”

Bir diğer güçlük olarak gösterilen planlama konusunda ise aşağıdaki örnekler verilebilir;

“Hazırlarken ya malzeme yetersizdi ya da kiminin annesi babası izin vermiyor. Bizde bu zorluklarla karşılaşıyoruz.”

“Öğretmenimiz konumuzu başlamadan önce veriyor. Ben bu olaydan şikâyetçi oluyorum. Bir şeyi bilmeden nasıl hazırlayabiliriz ki...”

Günümüzün önemli bilgi kaynağı olan internet ile ilgili öğrencilerin ifade ettikleri güçlükler ise internetin yapısal özelliği başlığı altında temalandırılmıştır. Bu konuda 6. sınıf öğrencilere ait örnek ifadeler aşağıdaki gibidir;

“Proje ve performans ödevlerimi hazırlarken internetten bulmak istiyorum. İnternette bizim konumuzla ilgili olmayan bazı terbiyesiz şeylerle karşılaşıyorum. ”

“Bazen proje ve performans ödevi yaparken kaynak bulmada zorluk çekiyoruz. Bulduğumuzda internette bazı şeyler yanlış çıkıyor.”

Altıncı sınıf öğrencileri tarafından ifade edilen güçlükler arasında son olarak şekil sorunu teması yer almıştır. Bu temaya ait örnek ifadeler ise aşağıdaki şekildedir;

“Performans ve proje ödevlerini pilotla yazmamızı istemeniz ve internet çıktısı olmaması...”

“Performans ve proje ödevini hazırlarken A4 dosya kâğıdına dolma kalemle, zar zor yazıyorum...”

Altıncı sınıf öğrencilerinin proje ve performans görevlerini hazırlarken karşılaştıkları güçlükler bakıldığında öğrencilerin özellikle görevleri hazırlamada zaman konusunda zorluk çektikleri, bunu konuların zorluğu ve anlayamama, kaynak bulamama, görevleri hazırlarken planlama hatalarının yapılması, internet kullanımından kaynaklanan güçlükler ve görevlerin şekil olarak yani öğretmenlerin belirledikleri kriterler dışında başka şekilde görevlerin hazırlanamamasından kaynaklanan güçlükler olarak karşımıza çıkmaktadır. Proje ve performans görevlerini hazırlanmasında 6. sınıf öğrencileri zaman sorunu teması altında öğretmenlerin söz konusu görevleri kısa zamanda hazırlanmasını istemesinin etkili olduğu belirtilebilir. 6. sınıf öğrencilerin karşılaştığı güçlüklerden ikinci sırada konuların zorluğu ve konuları anlayamama teması yer almaktadır. Buradaki ifadelerden proje ve performans görevlerinin öğrencilerin seviyelerinin üzerinde olmasının etkili olduğu söylenebilir. Şöyle ki; yukarıda ifade edildiği gibi MEB (2006) tarafından yayınlanan genelgede de proje ve performans görevleri verilirken öğrencilerin seviyesinin göz önünde bulundurulması gerektiği de belirtilmiştir. Burada öğretmenlerin proje ve performans görevlerini algılayamamaları ya da önceki alışkanlıklarının etkili olduğu söylenebilir. Altıncı sınıf öğrencilerinin yaşadığı diğer bir zorluk ise görevleri hazırlamada yeterli kaynaklarının olmadığı veya kaynak bulmada zorluk çektiklerine dair kaynak bulamama temasıdır. Bu sonucun çıkmasında okulun bulunduğu yerleşim yerinin, okulun donanımı (kütüphane, internet vb eksikliği), öğrencilerin seviyelerinin etkili olduğu söylenebilir. Proje ve performans görevleri bireysel olarak hazırlanabileceği gibi grup olarak da hazırlanıp sunulabilmektedir. 6. sınıf öğrencilerinin karşılaştıkları bir diğer güçlük ise proje ve performans görevlerini hazırlarken karşılaştıkları planlama zorluğudur. Özellikle grup çalışmalarında görev dağılımı önem taşımaktadır. Fakat burada öğrencilerin grup çalışmaları hakkında bilgi sahibi olmamaları ya da materyal açısından neyi, nerede ve nasıl kullanacakları hakkında bir bilgiye sahip olmamaları bu tür bir temanın çıkmasında etkili olmuş olabilir. Proje ve performans görevlerini hazırlarken internette yararlanılan 6. sınıf öğrencilerinin karşılaştıkları güçlük açısından özellikle öğrencilerin interneti kullanma, bilgiye/belgeye ulaşmada zorlanmaları etkili olmuş olabilir. Burada öğrencilerin bilgisayar kullanımı hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları, öğretmenleri tarafından yönlendirilmemeleri vb. birçok faktörün etkili olduğu belirtilebilir. Altıncı sınıf öğrencilerinin şekil sorunu temasında öğrencilerin çoğunluğu bilgisayar çıktısı yerine el yazısı ile proje ve performans ödevlerini yazmayı zorluk olarak ifade etmişlerdir. Öğrencilerin bunu bir zorluk olarak görmelerinde öğretmenlerine ait kriterlerin, diğer derslere ait proje ve performans görevlerinin aynı anda verilmesinden duyulan endişe ile öğrencilerin bir an evvel görevleri tamamlamak istemeleri, öğrencilerin teknoloji kullanımına olan ilgileri böyle bir sonucun çıkmasında etkili olmuş olabilir.

3. 2. 2. 7. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Proje ve Performans Görevi Hazırlarken Karşılaştıkları Güçlükler

Araştırmanın alt amaçları doğrultusunda 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi proje ve performans görevlerini hazırlarken karşılaştığı yanıtlar aranmıştır. Araştırmaya katılan 55 yedinci sınıf öğrencisinden 37'si sorun yaşadığını belirtirken, 18 öğrenci sorun yaşamadığını ifade etmiştir. Soruya geçerli yanıt veren 37 öğrencinin karşılaştıkları güçlükler yönelik vermiş olduğu yanıtlar analiz edilerek bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: 7. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Proje ve Performans Görevi Hazırlamada Karşılaştıkları Güçlükler

Güçlükler	n	%
Konu Zorluğu ve Anlayamama	8	21,6
Şekil Sorunu	8	21,6
Kaynak Bulamama	7	18,9
Zaman Sorunu	5	13,5
Planlama	5	13,5
İnternetin Yapısal Özelliği	4	10,9
Toplam	37	100

Yedinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi proje ve performans ödevlerini hazırlama konusunda yaşadığı güçlükler Tablo 5’te görülmektedir. Tablo 5 incelendiğinde 7. sınıf öğrencileri tarafından ifade edilen güçlüklerin yine aynı temalarda ve beş başlık altında ortaya çıktığı görülmektedir. Yine tabloda en çok ifade edilen iki güçlüğün 8’er öğrenci tarafından (%21,6) konu zorluğu ve anlayamama ile şekil sorunu olduğu görülmektedir. Bu güçlüğü 7 öğrenci tarafından ifade edilen kaynak bulamama sorunu takip etmektedir (%18,9). 5’er öğrenci (%13,5) tarafından güçlük olarak gösterilen zaman sorunu ve planlama ise 7. sınıf öğrencileri tarafından ortaya konan diğer iki güçlük olmuştur. 4 öğrenci ise (%10,9) internet’in yapısal özelliğinden kaynaklanan sorunlar yaşadığını belirtmiştir.

Yedinci sınıf öğrenciler tarafından sosyal bilgiler dersi proje ve performans görevleri hazırlamada yaşanan bir güçlük olarak konu zorluğu ve anlayamama teması için aşağıdaki örnek ifadeler verilebilir;

“Öğretmenin verdiği performans ödevleri zor oluyor. Haliyle araştırırken de zorlanıyorum...”

“...bazı konularda anlamadığım için bazı konularda zorlanıyorum. Veya benim anlamadığım konular inadına bana geliyor.”

Yedinci sınıf öğrencilere ait ve şekil sorunu teması altında yer alan güçlüklerle ait ifadeler aşağıdaki şekilde örneklendirilebilir;

“...bütün öğretmenlerin hepsi İnternet çıktısı istemiyor. Çünkü elimizle yazmamız daha iyi olup derslerimizden iyi not alacak mışız. (Neden acaba İnternet çıktısı istemiyorlar?)”

“...internetten bulduğumuz ödevi kağıda yazması tek zor olan yanı.”

Zaman sorunu yaşadığını belirten 7. sınıf öğrencilere ait örnek ifadeler ise aşağıdaki gibidir;

“Proje ve performanslar çok saçma. Bence zamana çok yükleniliyor. En önemli sorun zaman. Çünkü ödevler geç kalabiliyor. Öğretmenler anlayış gösterecekleri yere 1 veriyorlar...”

“Araştırma yaparken zorlanıyorum. Zamanım yetmiyor...”

Altıncı sınıf öğrencilerin sosyal bilgiler dersi proje ve performans görevlerini hazırlarken karşılaştığını ifade ettikleri güçlüklerden planlama temasına ait örnek ifadeler ise şu şekildedir;

“Öğretmenimiz proje ödevini verdiğinde araştırmayı ister 1 sayfa ister 10 sayfa olsun fark etmez hoca alıyor ne sunum yapıyor ne puanlıyor kafasına göre puan veriyor”

“... bir sosyal dersi değil bazı derslerde olduğu için zorluk çekiyorum...”

Yedinci sınıflar tarafından en az oranda ifade edilen internet konusunda yaşanan güçlükler ise aşağıdaki şekilde örneklendirilebilir;

“...ödevlerimizi bilgisayar laboratuvarında yapıyoruz ama bazen ödevimizi çok geç ve zor bulabiliyoruz...”

“...babaannem ve dedemle birlikte yaşıyorum. Onların zamanında internet olmadığı için ve ayrıca internet hakkında duydukları kötü haberler nedeniyle kötü bir şey olacak korkusuyla beni daha fazla bilgi edinmek için internete göndermiyorlar...”

Altıncı sınıf öğrencilerinin yanıtları ile karşılaştırıldığında 7. sınıf öğrencilerinin karşılaştığı güçlüklerde farklılık olduğu söylenebilir. Bu anlamda özellikle şekil sorunu teması altında 7. sınıf öğrencilerinin 6. sınıf öğrencilerine oranla daha çok şekilsel düzenlemelerde güçlük yaşadığı ifade edilebilir. Bu oranın artmasında öğrencilerin teknoloji kullanım becerilerindeki artışın etkili olduğu söylenebilir. Çünkü şekil sorunu temasında öğrencilerin çoğunluğu bilgisayar çıktısı yerine el yazısı ile proje ve performans ödevlerini yazmayı zorluk olarak ifade etmişlerdir. Buna karşın 7. sınıf öğrencileri zaman konusunda 6. sınıf öğrencilerine oranla daha az güçlük yaşamaktadırlar. Diğer güçlüklerin yaklaşık oranda olması dikkat çekicidir.

Yedinci sınıf öğrencilerde özellikle son güçlük ifadesi manidardır. Yaşları gereği kimi aileler sahip oldukları olumsuz tutum ve bilgi eksikliği nedeniyle öğrencilerinin internet ortamından yararlanmalarını engelleyebilmektedir. Bu durum Aksüt ve arkadaşları (2008) tarafından yapılan araştırma bulgusu ile de paralellik göstermektedir. Kimi aileler teşvik etme yerine, farklı nedenlerle internet kullanımı konusunda olumsuz tutuma sahip olabilmektedir ve bu nedenle de çocuklarının internet kullanmalarını istememektedirler.¹⁰

4. SONUÇLAR

Bu araştırma Sosyal Bilgiler dersi proje ve performans görevlerinin hazırlanmasında yararlanılan kaynakları, bu kaynaklar içerisinde internet'in yerini ve karşılaşılan güçlükleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırma sonucunda 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin vermiş olduğu yanıtlardan yararlanılan kaynaklar konusunda belirlenen temalar ışığında elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

- Gerek 6. sınıf gerekse 7. sınıf öğrencilerinin tamamı Sosyal Bilgiler dersine ait proje ve performans görevlerini hazırlamada internet, kütüphane, kaynak kitap ve diğer (resim, harita vb) kaynaklardan yararlanmaktadırlar.
- İnternet, hem 6. hem de 7. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersi proje ve performans görevlerini hazırlamada en fazla yararlandıkları kaynaktır. Ancak 7. sınıf öğrencilerinin 6. sınıf öğrencilerine oranla daha çok internette yararlanmaktadırlar.

¹⁰ M. AKSÜT, İ. ÖZER, A. GÜNDÜZ ve P. KAŞIKÇI, “İlköğretim Öğrencilerinin İnternette Yararlanmalarına İlişkin Anne-Baba Tutumlarının Değerlendirilmesi”. *Akademik Bilişim 2008*. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 30 Ocak - 01 Şubat 2008, s.475-479.

- 6. sınıf öğrenciler internet'ten sonra en çok kütüphaneden yararlanırken, 7.sınıf öğrenciler kaynak kitaptan yararlanmaktadır. Bir başka ifade ile proje ve performans görevlerini hazırlamada 7. sınıf öğrencileri daha çok kaynak kitabı tercih etmektedirler. Buna karşın 6. sınıf öğrencileri ise kütüphaneden yararlanmaktadır.
- Proje ve performans görevi hazırlama konusunda az orana sahip olmakla birlikte gazete, harita gibi kaynaklarda öğrenciler tarafından kullanılmaktadır.

Altıncı ve yedinci sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersi proje ve performans görevlerini hazırlamada karşılaştıkları güçlüklerle ilgili soruya vermiş olduğu yanıtlardan elde edilen sonuçlar ise aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Öğrencilerin sınıflarına göre (6. ve 7. Sınıf) proje ve performans görevlerini hazırlama konusunda yaşadığı güçlükler aynı (konu zorluğu ve anlayamama, şekil sorunu, kaynak bulamama, planlama, zaman sorunu ve internet'in yapısal özelliği) olmakla birlikte, bu güçlüklerin önem düzeyi farklılaşmaktadır. Altıncı sınıf öğrenciler için en önemli güçlük zaman sorunu iken 7. sınıflar için konu zorluğu ve anlayamama ön plana çıkmaktadır.
- Her iki sınıf öğrencileri için de konu zorluğu ve anlayamama önemli orana sahip güçlük olarak dikkat çekmektedir.
- Gerek 6. sınıflar gerekse 7. sınıflar için kaynak bulamama şikâyet edilen önemli bir güçlüktür.
- Bir diğer güçlük olarak şekil sorunu dikkati çekmektedir. Öğrenciler yazım kuralları ile yazı güzelliğinin notu etkilemesi ve internet çıktısının kabul edilememesi gibi sorunları birer güçlük olarak ifade etmişlerdir. Ancak bu güçlük 6. sınıflar için en az oranla son sırada yer alırken, 7. sınıflar için en çok ifade edilen güçlükler arasında yer almaktadır.
- Öğrenciler proje ve performans görevlerini yetiştirme konusunda zaman sorunu yaşamaktadırlar. Teslim süresi konusunda bazı ödevlerin zorluk derecesine göre süre konusunda esneklik beklenilmektedir.
- Bir diğer güçlük ise planlama konusunda yaşanan sıkıntıları içerip, çoğunlukla birden fazla dersin proje ve performans görevinin aynı tarihte bitirilmesi zorunluluğu tema içerisinde en çok ifade edilen güçlük olmuştur. Öğretmenler arasında planlama konusu bir güçlük olarak ifade edilirken, grup içi çalışma gibi öğrenciler arasında koordine gerektiren çalışmalarda da öğrenciler güçlük yaşadığını belirtmişlerdir.
- Son olarak, çağın bilgi kaynağı olan internet'te uygunsuz içerik, aradığını bulamama-kullanım zorluğu ve ailelerin internet'e karşı olan olumsuz tutumları birer güçlük olarak ifade edilmiştir.

5. ÖNERİLER

Araştırma sonucunda öğrencilerin vermiş olduğu yanıtlar, yanıtlardan elde edilen bulgular sonucunda aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

- Sosyal Bilgiler dersi proje ve performans görevlerini hazırlamada internet önemli bir kaynaktır. İnternet'in il merkezinden köye kadar yaygınlaştırılması, öğrencilere eğitimde fırsat eşitliği sağlama adına çok önemli bir konudur. TÜİK (2008) tarafından kent merkezi (%44,6) ve kırsal kesim (%19,7) arasındaki oran farkı bu durumun önemini ortaya koymaktadır. Teknik altyapı yetersizliği giderilerek, tüm yerleşim yerlerinde internet kullanım fırsatı yaygınlaştırılmalıdır.
- İnternet konusunda öğrenciler, öğretmenler ve aileler bilinçlendirilmelidir. Bu amaca yönelik olarak;

- ✓ Öğrencilerin internet'te bilgi arama stratejileri ve bilginin doğruluğunu sorgulama konusunda eğitime gereksinimi bulunmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin el yazısı ile ödev istemeleri nedeniyle kopyala-yapıştır işlemine karşı sorun yaşadığı anlaşılmaktadır. Öğrencilere bilgisayar ve internet etiği konusunda da eğitim verilmelidir.
- ✓ Aileler açısından ise internet'in eğitim amaçlı kullanılması ve ailelerin çocuklarının İnternet kullanımında nelere dikkat etmeleri gerektiği konusunda bilinçlendirilmesi gerekir.
- ✓ Öğretmenler de özellikle el yazısı konusunda sorun yaşayan öğrencilere bilgisayar ortamında ödevlerini hazırlamaları konusunda esnek davranmalıdır. Bu konuda kopyala-yapıştır işlemine karşı nasıl önlem alabilecekleri eğitimi verilmelidir.
- Öğretmenler arası iletişim sağlanmalıdır. Öğretmenler proje ve performans görevinin hazırlanması ve teslimi konusunda diğer öğretmenlerle birlikte hareket etmelidir. Bu hem planlama sorununu hem de öğrencilerin zaman konusunda yaşadıkları sorunu çözmeye katkı sağlayacaktır.
- Proje ve performans görevleri konularının öğrencilerin düzeyine uygun ve yerel imkanlara göre yapılabilecek nitelikte olması öğrencilerin seviyesine uygun ve öğrenciler tarafından yapılabilecek nitelikte öğrencileri gerek ilgi, istek ve tutum yönünden gerekse derse ve konulara karşı olumlu yönde etkileyecektir.

KAYNAKÇA

- AKSÜT, M., ÖZER, İ., GÜNDÜZ A. ve KAŞIKÇI, P. (2008). "İlköğretim Öğrencilerinin İnternette Yararlanmalarına İlişkin Anne-Baba Tutumlarının Değerlendirilmesi". **Akademik Bilişim 2008**. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 30 Ocak - 01 Şubat 2008, s.475-479.
- CRESWELL, J. W. (2005). **Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research** (2nd ed.). N.J.: Pearson Merrill Prentice Hall.
- GAY, L. R. , & MILLS, G. E. , & AIRASIAN, P. (2006). **Educational Research: Competencies for Analysis and Applications** (Eighth Edition). New Jersey: Pearson.
- MEB, (2006). **İlköğretim Kurumlarındaki Ölçme ve Değerlendirme**. Erişim Tarihi: 18.06.2009, <Erişim Adresi : http://ttkb.meb.gov.tr/duyurular/genelge_2006_95.pdf>
- MILES, M. B., ve HUBERMAN, A. M. (1994). **Qualitative data analysis (2nd ed.)**. Thousand Oaks, CA: SAGE.
- ÖZSARI, S. (2007). "İlköğretim İkinci Kademedeki Okuyan Öğrencilerinin İnternet Kullanımı". **XVI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi**. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi, 5-7 Eylül 2007.
- TÜİK, (2008). **2008 Yılı Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması Sonuçları**. Erişim Tarihi: 04.03.2009, <Erişim Adresi : <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=2055>>
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2006). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- YIN, R. K. (1984). **Case Study Research: Design and Methods**. Newbury Park, CA.:Sage.